

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 20.10.1959, sp. zn. 4 Tz 37/59, ECLI:CZ:NS:1959:4.TZ.37.1959.1

Číslo: 3/1960

Právní věta:

Nedostatečné vyšetření, právě tak jako rozpory v důkazech, zřejmé již z materiálů přípravného řízení mají být odstraněny nebo blíže objasněny v předběžném projednání obžaloby resp. před projednáním obžaloby. Nedostatky tohoto druhu jsou důvodem k vrácení věci prokurátoru k došetření. Pokud soud přistoupil k projednání věci na hlavním líčení, je na něm, aby sám věc náležitě objasnil a vykonal potřebné doplnění důkazů. Byla-li dostatečně objasněna jen část škody způsobené trestným činem, musí se soud v odůvodnění rozsudku zabývat i další částí škody v žalobním návrhu uvedené a významné pro posouzení právní povahy skutku.

Má-li soud výši škody přesně zjištěnu, resp. pokud ji má zjištěnu, je povinen přiznat poškozenému, který o to včas požádal (§ 244 odst. 5 tr. ř.), do zjištěné výše náhradu škody vůči obžalovanému a se zbytkem přesně nezjištěným jej odkáže na řízení ve věcech občanskoprávních (§ 244 odst. 3 tr. ř.). S celým nárokem na náhradu škody soud odkáže poškozeného na řízení ve věcech občanskoprávních jen tehdy, jestliže nemá nárok nebo jeho výši zjištěny výsledky trestního řízení ani tak, aby mohl přiznat alespoň část nároku, nebo zpravidla též tam, kde přichází v úvahu ustanovení §§ 348 nebo 358 obč. zák. nebo rozhodnutí o náhradě škody podle zák. č. 71/1958 Sb.

Podle § 167 tr. ř. přizná soud poškozenému náhradu nákladů potřebných k účelnému uplatnění jeho nároku na náhradu škody v trestním řízení včetně nákladů vzniklých přibráním zmocněnce jen tehdy, byl-li poškozenému aspoň zčásti přiznán nárok na náhradu škody. O tom rozhodne podle § 168 odst. 1 tr. ř. předseda senátu usnesením po právní moci rozsudku.

Soud: Nejvyšší soud ČSR

Datum rozhodnutí: 20.10.1959

Spisová značka: 4 Tz 37/59

Číslo rozhodnutí: 3

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Adhezní řízení, Dokazování, Náhrada škody, Obžaloba, Předběžné projednání obžaloby, Rozkrádání majetku v socialistickém řízení

Předpisy: 86/1950 Sb. § 30

§ 167

§ 168

§ 244 71/1958 Sb.
§ 245 141/1950 Sb. § 348
§ 358 64/1956 Sb. § 2

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Obžalovaný, jako vedoucí prodejny národního podniku Kniha v Pacově byl obžalobou stíhán, že v době od 1. března 1957 do 2. února 1959 rozkrádáním denních tržeb způsobil v prodejně manko v částce 15 850,96 Kčs.

Lidový soud v Pacově uznal obžalovaného vinným trestným činem rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 245 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a) tr. zák. proto, že bral z denních tržeb peněžité částky dosahující v souhrnu nejméně 9000 Kčs, které si pro sebe ponechal, čímž nejméně uvedenou částkou poškodil zmíněný národní podnik. Za to ho odsoudil podle § 245 odst. 2 tr. zák. za použití § 30 tr. zák. k trestu odnětí svobody na 18 měsíců podmíněně se zkušební dobou dvou let a k zákazu výkonu funkce vedoucího prodejny na dobu dvou let a uznal ho povinným nahradit poškozenému národnímu podniku Kniha částku 148 Kčs. Poškozeného odkázal s nárokem na náhradu škody v částce 12 588 Kčs na řízení ve věcech občanskoprávních.

Nejvyšší soud ke stížnosti pro porušení zákona podané generálním prokurátorem vyslovil porušení zákona v ustanovení § 2 odst. 7, § 244 odst. 2, 4, § § 167 a 168 odst. 1 tr. ř., napadený rozsudek v celém rozsahu zrušil a lidovému soudu v Pacově nařídil, aby ve věci znovu jednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Stížnost pro porušení zákona zdůrazňuje, že lidový soud jednak neodstranil rozpory mezi údaji obžalovaného, že celé manko ve výši 15 850,96 Kčs způsobil tím, že si soustavně bral a ponechával peníze z tržby, a jeho údajem že takto odčerpал pouze asi 9000 Kčs, jednak nezkoumal, zda zbytek manka převyšující částku 9000 Kčs též obžalovaný nezavinil, ať již úmyslně nebo z nedbalosti. Lidový soud tudíž neobjasnil všechny okolnosti významné pro rozhodnutí věci, což vedlo i k tomu, že bezdůvodně odkázal poškozený národní podnik s celou jím uplatňovanou částkou na řízení ve věcech občanskoprávních. Ve lhůtě uvedené v ustanovení § 296 odst. 3 tr. ř. se pak stížnost pro porušení zákona domáhá nápravy nastalých pochybení.

Nejvyšší soud přezkoumal v rozsahu uvedeném v § 293 odst. 1 tr. ř. správnost všech výroků napadeného rozhodnutí i řízení, které mu předcházelo, a shledal, že byl porušen zákon v podstatě ve směrech uplatňovaných stížností pro porušení zákona.

Z výsledků dokazování, které vzal lidový soud za základ svého rozhodnutí, je bezesporná výše obou manek zjištěných při kontrolních inventarizacích dne 8. dubna 1958 v částce 7450,53 Kčs a dne 2. února 1959 v částce 8400,33 Kčs, tedy celkem v částce 15 850,83 Kčs. Sám obžalovaný tato zjištěná manka plně uznává. Zcela objasněna byla i skutečnost, že za provoz prodejny byli stejně hmotně odpovědní obžalovaný a jeho zástupce. Nedostatečně však byla objasněna příčina takto zjištěného manka. Při první kontrolní inventarizaci byly zjištěny kromě výše manka v částce 7450,53 Kčs četné nedostatky v účetní evidenci a dalších administrativních opatřeních. Tak bylo zjištěno, že nebyla vedena kartotéka literárních důvěrníků, jimž byly předány knihy na ukázkou, zejména však, že nebyly vystavovány paragony na každý jednotlivý nákup knih. Podle svědectví jednoho z revizních orgánů n. p. Kniha, nemohla příčina celého manka tkvít ve zmíněných nedostatcích evidence, i když ve shodě s doznáním obžalovaného i jeho zástupce připustil, že i tyto nedostatky mohly být jednou z příčin vzniklého manka. Proto byla příčina manka podle výpovědi tohoto svědka zjišťována u obžalovaného,

s nímž jednal v jeho bydlišti vedoucí krajské správy. Tomuto se obžalovaný doznal, že celé manko (ve výši zjištěné jak při první, tak i při druhé kontrolní inventarizaci) zavinil sám tím, že si bral peníze z tržby pro vlastní potřebu svou a své rodiny. S tím se shodují i údaje protokolu z 10. 2. 1959 založeného ve spise. Podle nich prohlásil obžalovaný v přítomnosti pěti osob, že „manko přes 7000 Kčs způsobil uvedeným způsobem“ (tj. tím, že si bral peníze z tržby).

Podle téhož protokolu prohlásil obžalovaný též, že k manku z předcházející revizní inventarizace má podobné vysvětlení, přičemž výslovně uvedl, že o příčinách prvního manka nepodal původně pravdivé vysvětlení, když příčinu tohoto manka sváděl na nepřesnosti v evidenci ze strany své a svého náměstka.

Obžalovaný naproti tomu, doznáváje v řízení přípravném i u hlavního líčení úmyslné rozkrádání částky pouze kolem 9000 Kčs, uvedl, že přiznal částku 7000 Kčs uvedenou v cit. protokolu jen tak, že revizním orgánům „přikývl“, když sami tuto částku vyslovili.

Vzhledem k tomuto rozporu, který byl zřejmý již z materiálů přípravného řízení, měla být věc blíže objasněna již v tomto řízení a vyslechnuti všichni účastníci přítomní při sepisování citovaného již protokolu ze dne 10. 2. 1959 o tom, zda a jakým způsobem doznal obžalovaný, že celé manko v částce 15 850,86 Kčs zavinil úmyslným rozkrádáním tržeb.

Zmíněné nedostatky přípravného řízení byly důvodem, aby soud při předběžném projednání obžaloby vrátil věc prokurátoru k došetření. Přijal-li však místo toho obžalobu, bylo pak již na něm, aby sám věc náležitě objasnil a vykonal potřebné důkazy. Neúplné objasnění věci ohledně další částky způsobené škody uvedené v obžalobě nemohlo však být v žádném případě důvodem, aby se soud v napadeném rozsudku s další částkou vůbec nezabýval a nevypořádal se s celou obžalobou, jak se v souzeném případě stalo. Napadený rozsudek neuvádí, zda soud dospěl k závěru, že manko převyšující 9000 Kčs obžalovaný nezavinil, tím méně se pak zabývá otázkou, zda obžalovaný další částku manka zavinil, popřípadě jen z nedbalosti tím, že nepečoval o řádnou evidenci.

V souvislosti s tím je třeba zvláště upozornit i na rozpory, jimiž trpí sám napadený rozsudek. V rozsudečném výroku – jak již bylo uvedeno – lidový soud vyslovuje, že obžalovaný způsobil úmyslným rozkrádáním manko nejméně 9000 Kčs. To je částka, kterou doznává obžalovaný, což také rozsudek zdůrazňuje v odůvodnění na str. 2. Na str. 3 však napadený rozsudek uvádí, že výsledkem zástupce obžalovaného v prodejně jako svědka a „ostatními důkazy, zvláště pak vyjádřením vedoucího krajské správy má soud zjištěno, že úmyslné manko způsobené obžalovaným bylo daleko větší, než jak je přiznává obžalovaný, neboť i když se v době, kdy vedoucím prodejny byl nynější jeho zástupce, objevovala na prodejně pouze manka nejvýše 1000 Kčs, povětšinou však inventury končily přebytky“. Neuvádí ale, oč vyšší tedy považuje lidový soud manka způsobená obžalovaným úmyslným rozkrádáním, než jak to obžalovaný doznal.

Zjištění výše škody způsobené trestným činem, zejména pak tam, kde – jako u rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví (a u majetkových deliktů vůbec) – způsobení škody, i když není uvedeno jako znak trestného činu, je podstatnou okolností, zakládající nebezpečnost činu pro společnost (§ 2 tr. zák.), a tudíž důležitým předpokladem pro posouzení trestnosti skutku pachatele (viz rozhodnutí uveřejněné pod č. 53/1958 sb. rozh. tr.).

V souzeném případě platí uvedená zásada tím spíše, že hmotně spoluodpovědným zaměstnancem prodejny byl zástupce obžalovaného a náležité objasnění škody způsobené obžalovaným úmyslným rozkrádáním majetku prodejny může mít značný význam pro otázku odpovědnosti i tohoto druhého zaměstnance.

Pochybení lidového soudu dosud uvedené, jímž byl porušen zákon v ustanovení § 2 odst. 7 tr. ř. se

též projevilo výrazně ve výroku o náhradě škody podle § 244 tr. ř. Podle odst. 2 cit. ustanovení přízná soud poškozenému nárok na náhradu škody vůči obžalovanému, jestliže nárok a jeho výše jsou výsledky trestního řízení odůvodněny. Má-li soud výši škody přesně zjištěnu, resp. pokud ji má zjištěnu, je povinen přiznat poškozenému, který o to včas požádal (§ 244 odst. 5 tr. ř.), do zjištěné výše náhradu škody vůči obžalovanému a se zbytkem přesně nezjištěným jej odkáže na řízení ve věcech občanskoprávních (§ 244 odst. 3 tr. ř.). S celým nárokem na náhradu škody soud odkáže poškozeného na řízení ve věcech občanskoprávních jen tehdy, jestliže nemá nárok nebo jeho výši zjištěny výsledky trestního řízení ani tak, aby mohl přiznat alespoň část nároku, jako je tomu v případech, kde je výše škody způsobené trestným činem pro posouzení viny pachatele nebo pro výrok o trestu celkem nerozhodná (jako např. u trestných činů proti životu nebo zdraví apod.) nebo zpravidla též tam, kde přichází v úvahu ustanovení § § 348 nebo 358 obč. zák. (viz rozhodnutí o náhradě škody podle zák. č. 71/1958 Sb. č. 4/60 sb. rozh. tr.).

Měl-li tedy lidový soud zjištěno, že obžalovaný způsobil trestným činem škodu nejméně 9000 Kčs, měl alespoň tuto částku přiznat jako náhradu škody poškozenému. Přitom měl výslechem zástupce poškozeného, přítomného u hlavního líčení, odstranit rozpor mezi tvrzením tohoto zástupce, že škoda dosud neuhrazená činí 12 730 Kčs a tvrzením národního podniku Kniha v přípisu z 15. 6. 1959, že jeho pohledávka za obžalovaným činí pouze 9004,70 Kčs.

Pokud v rámci náhrady škody přiznal lidový soud poškozenému podle § 244 odst. 2 a 4 tr. ř. náklady vzniklé jeho zastupováním v částce 148 Kčs, porušil i v tomto směru zákon v ustanovení § 244 odst. 2 a 4 tr. ř. a kromě toho i v ustanoveních § 168 odst. 1 tr. ř. Podle § 167 tr. ř. přízná totiž soud poškozenému náhradu nákladů potřebných k účelnému uplatnění jeho nároku na náhradu škody v trestním řízení včetně nákladů vzniklých přibráním zmocněnce jen tehdy, byl-li poškozenému aspoň zčásti přiznán nárok na náhradu škody. O tom rozhodne podle § 168 odst. 1 tr. ř. předseda senátu usnesením po právní moci rozsudku (§ 165 odst. 1 tr. ř. argument „pravomocně“).

Ježto náprava pochybení, k němuž došlo tím, že byl zákon porušen v naznačených směrech, bude vyžadovat provedení dalších výše uvedených důkazů, bylo nutno napadený rozsudek zrušit a vrátit věc lidovému soudu k novému jejímu projednání a rozhodnutí.